

kakor more in zna. Na pismo to odgovori kuharca. Zdaj pa pridejo naši „nemški Kranjci“ v drugo zadrego. Ali je kuharca tako napak pisala, da niso mogli brati, ali pisma zatega voljo niso razumeli, ker je v precisti slovenščini pisala, ne vémo, — to pa je gotovo, da niso mogli izduhtati, kaj jim je kuharca odgovorila. — Ali nas ne mora biti sram, da se kaj takega godí? Ali ni to spet eden izmed tisučernih dokazov, da je nesrečno nemškutovanje vso našo narodnost zatirovalo in da je res, kar je nedavnej neki nenemškim narodom malo prijazen deržaven poslanec v deržavnem zboru sam razodel rekši: „ako hočeš posekati drevó narodnosti, zasači robivnico v šole.“

Iz Ljubljane. Ker še letos nimamo slovenskega teatra v Ljubljani, nas „Triesterca“ in „Tagespošta“ tako pridno oskerbujete skor vsaki dan z burkami, da je veselje in da res nismo nevošljivi Nemcom za njih „Irrenhaus zu Dijon“, ki si ga morajo od Stelzer-a za en večer kupiti za 35 kr., — mi smo dosti na boljsem, ker imamo cel „Irrenhaus“ zastoj v „Triesterca“ in „Tagespošti“, le s tem razločkom, da uni „Irrenhäusler“ je „ein edler Mensch“ kakor se v komedijantovskem jeziku veli, naši korespondenti pa so prav navadni prismojenci ali pa hudobneži od nog do glave, ki pa so verh tega že tako ob vse poštenje, da ga moreš očitno lažnika imenovati, otrese se, pa — se lagá spet naprej. Poglej poslednji list „Novice“. O tistih „600 Schulknaben“ potuhnjeno — molči! Namesto tega pa dela v predčeranji „Triesterca“ čudne zvižace zastran družega sostavka, v katerem smo šibali gerdo natolcevanje njegovo, in recitira cel kos protokola poslednje seje mestnega odbora, da bi se opral, pa se je še bolj omazal. Res smešno je viditi, kako se plazi in plazi, da bi se izkobacal iz mlake, pa kar spet šterbukne v svojo staro pregreho — laž. „Novice“ niso nikjer rekly, da je g. župan Ambrož pozabil Heimanov predlog; rekly so le, da ga ni odboru predložil, ker zbor ni bil ne iz začetka ne na koncu polnoštevilen (iz začetka ne, ker se po stari navadi branje prejšnega zapisnika začinja, preden je zbor poln, češ, da med tem pridejo odborniki, ki jih še manjka, — pa spet h koncu ne, ker že pri Heiman-ovi interpelaciji zastran Št. Jakobskega vodnjaka se je zmuzonilo odbornikov toliko iz zbornice, da so bile klopi skor prazne). Tako so o obeh dôbah „Novice“ na str. 316. govorile vsakemu razumljivo, kdor razume naš jezik in mu strast ni še popolnoma pameti zmešala. Kaj pa pravi pisún „Triesterca“ na to? V listu 217. se bere tako-le: „— und war der Gemeinderath vollzählig, wie die „Novice“ heute behauptet“ — (to je: „in če je bil mestni odbor polnoštevilen, kakor današnje „Novice“ terdijo“ —). Ali vidite spet ogromno laž! V tem dopisu se dalje izgovarja dopisnik, da z onim spisom je hotel le omeniti, da je župan pozabil na oni predlog. Credat judea appellus! Saj vas poznamo! Da bi ne bila tista pisarija le denunciacija, bi bil pošten korespondent omenil še tudi družih dosti važnih reči iz onega zbora in županu Ambrožu bi bil mogel za marsiktero reč javno hvalo izreči; — al o tem ni ne duha ne sluha; ne besedice ni čerhuil o drugih rečéh. Ako bi bili ljublj. korespondenti v „Triest.“ in „Tagespošti“ pošteni in bi ne bil njih namen le omadeževati Ljubljano in Slovence, bi imeli gradiva dovelj tudi za resnično besedo; brez ozira na osebo in le deržaje se prislovice „facta loquuntur“ bi imeli na kupe že povedati, kar se je pod sedanjim županom v kratkem času zgodilo v mestu in zunaj mesta na močvirji itd., morebiti v 3 mescih več kot pred v 10 letih, in kar je tu in tam v „Feuilletonu“ še celó „Laibacherca“ v spomin vzela. Al pisáci v „Triest.“ in „Tagespošti“ imajo druge namene, — in v obličji njih nesramnega početja se derznejo o „Hetzereien“ govoriti, ako „Novice“ pravico zastopajo in lažnikom in zatiravcom domovine ostro na pete stopajo? Le pisarite! „Novice“ vas bodo vselej spodobno ilustrirale; samo škoda, da nimamo „domačega pavliha“ (Fliegende Blätter).

Kako bi vas lepo malali in budalije vaše! Iz „Tagespošte“ bi vzeli koj Vašo undanjo burko, kako narodni plamen slovenski vžgè cukrarnico ljubljansko, Vaša vodena nemška kultura požar gasí, pa nič ne opravi; cukrarnica pogori do tal. Ve blage duše bi jo rade spet na noge spravile; al ker so vam žepi — prazni in nimate becov, da bi vzeli akcij, pa trobite na „Tagespoštni“ legat po svetu: „Lejte Slovenci so krivi, da se ne dela cukor sam v lajтах in da se cukrarnica ne more na noge spraviti.“ — Ker „Novice“ toliko gradiva dajejo korespondentom „Tr.“ in „Tag.“ naj jim povejo danes h koncu še to, da uni teden je bilo nekemu peku v judovskih ulicah 600 žemelj vzeti, ker so bile prelahke; gosp. župan jih je dal štacunam na velikem tergu, da so jih v petek darovali beračem. 600 žemelj v judovskih ulicah, nemški pek pa slovenski berači, — oj! kako izversten material za „pikantes Genre-Bild der nationalen Hetzereien“, kakor ga je nedavnej „Preša“ svetu izmalala popisavši strašni razpor domačih in pa laških delavcov v Gruberjevem kanalu, čeravno ni nič družega bil kot to, da so bili kerčmarju kranjski delavci ljubši kot laški, ker uni veči del zaslužka pustijo v kerčmi, ti pa živijo bolj ob svojem. Al fantazija „Prešnega“ korespondenta je naredila berž vola iz komarja in z nekako sladko zadovoljnostjo je pokazal tje na Štepanovo vas: „Sehet auch hier die Folgen der unglückseligen Nationalitätsstreitigkeiten! O das ist fürchterlich! In Laibach ist nicht mehr zu leben!“ Se vé da sedaj pritisne berž „Triesterca“ svoj pečat zraven: — „man will die exclusive Einführung der slovenischen Sprache in Schule und Amt“, čeravno še nobena živa duša tega dosihmal nikoli terjala ni in je dopisnik le spet debelo laž na svet izvalil. „Aber hilf, was helfen kann!“ si mislijo ljubljanski pisúni, da je le Ljubljana černa in slovenski narod hlapec. Kdo so potem agents provocateurs?

Iz Ljubljane. Marljivi učitelj keršanskega nauka in slovenščine v realki naši, častiti gosp. Lesár je dodelal za 1. razred keršanski nauk v slovenskem jeziku in rokopis uni teden izročil slavnemu škofijstvu. Iz gotovega vira vemo, da zavoljo tega, ako bi tudi v začetku šolskega leta še ne bila nobena pôla tiskana, vendar ne bo ovére za razlaganje verozakona v slovenskem jeziku, ker med tem, dokler nimajo učenci slovenske knjige v roki, more prejšna nemška knjiga služiti za podlago slovenski besedi.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. (Iz deržavnega zbora.) V tem, ko zbornica gosposka praznuje, sklepa zbornica poslancov posamne paragafe občinske (srenjske) postave. Skor celi teden je imela s tem opraviti, da je sklenila to, kar je vsakemu na prvi pogled jasno, ki ima oči in viditi hoče, namreč, da deželnim zborom v oblast spada skleniti po svoje: ali naj se grajšine (velike posestva) ločijo iz občinske zveze ali ne. Prenapetost centralistov, ki hočejo, da vse mora iz Dunaja priti, je resno tega kriva, da sedijo poslanci že tako dolgo na Dunaji, pa so tako malo še opravili.

— „Ost und West“ piše, da je poslednje dni spet veliko govorice o tem, da bode g. Schmerling iz ministerstva stopil in se bode izvolilo ministerstvo na federalistični podlagi. Da utegne federalizem zmagati in ž njim še le resnična autonomija dežel in narodna pravica vsem narodom nadvladati, kažejo mnoge znamenja na nebu časnikarskem. Šuselka, mnogoveljavni nemški liberalec, je v ravno na svetlo dani knjigi „Oesterreich und Ungarn“ slovó dal nemškim centralistom v deržavnem zboru, ki se šopirijo, kakor da bi oni edini vedili, kaj je Avstrii koristno, in jim odkritoserčno take ostre levite bere, da oni več podirajo kakor zidajo, da ste že celó „Presse“ in „Ostdeutsche Post“ začele — pokoro delati. Šuselka pravi, „ako bi bil on cesar, bi berž sklical ogerski deželni zbor“, in na to „Presse“ že

zagovarja, naj bi se snidli pervaki različnih strank državnega zbora dunajskega s pervaki razpuščenega ogerskega zbora in se v svobodnih shodih posvetovali kako in kaj. „Presse“ in „Ostdeutsche Post“, ki dosihmal niste imele dobre besede za slovansko stranko (stranko federalistov), ampak ste vedno na kolenih ležale pred Iskrom, Mühlfeldom in nju tovaršem kot malikom edino izveličavne državne modrosti, ste se hipoma sprevergle tako zlo, da „Presse“ svoje prejšnje ljubljence že imenuje „Verfassungs-Fanatiker“ (sanjarje), „Ost. Post“ pa, ki je nedavno federaliste še „nihiliste“ (ničle) psovala, sedaj že pravi, da so resnični federalisti kakor Smolka, Rieger, Štrosmajer itd. „časti vredni“ možaki. Na tem sicer, kar mislite „Presse“ ali „Ost. Post“, ni nič ležeče, ker svet ne pleše kakor one godete, al znamenje je vendar, da — veter od druge strani piše.

— Cesarski patent od 17. t. m. sklicuje novi deželni zbor isterski 25. dan t. m. v Poreč.

Koroško. Zdaj je nek gotovo, da se bo železnica iz Marburga v Celovec v jeseni prihodnjega leta odperla; kakih 5 milj dolga železnica med Celovcom in Belakom pa še le leta 1863.

Istersko. „Wanderer“ piše, da med 20 izvoljenimi novimi poslanci sta le 2 prava Slovana. „Nessunci“, katerim je sedaj spodletelo, zabavljajo in pravijo, ker je večina novo izvoljenih vladi udanih, naj bi se prihodnji poreski zbor imenoval „ces. kralj. deželni zbor.“

Česko. Iz Prage. Druga seja mestnega odbora (16. dan t. m.) se je mirno končala; obe stranki ste bile s sklepi zastran ljudskih šol zadovoljne, ker Slovani in Nemci dobijo svoje pravice.

Horvaško. Iz Zagreba. Deželni zbor je pretresal pretekli teden učno osnovo za gimnazije in začetne šole. Važen za vse Jugoslavene in tedaj tudi za Slovence je sklep, ki vелеva, da učitelji gimnazijski morajo biti le sinovi trojedne kraljevine, in ako bi teh ne bilo, še le kak drug avstrijski Slovan. O adresi na kralja je bila 17. t. m. vroča pravda, vendar je bil na posled dr. Račkov načert, v nekako rahleji besedi osnovan, zaveržen in odborov načert z 53 glasovi zoper 32 poterjen. Adresa, kakor je tudi sedaj osnovana, celó nič ne pové, kako mislijo Hervati v koló vzajemnih zadev Avstrije z drugimi narodi avstrijskimi stopiti. Ali bo to dobro za nje in nas druge??

Ogersko. Kakor se kaže, bo vlada poversti razpuščila županijske predstojnike in odbornike, ker ne bojo hotli pomagati pri izterjevanju davkov in naberi rekrutov, kar sedaj (v drugem razpisu) dvorni kancelar Forgač od njih terja, v prvem razpisu pa jih je tega odvezal in le to od njih zahteval, naj ces. uradnikom ne delajo o tem nikakoršnih ovér.

Laško. Garibaldi so severni Amerikanci ponujali vojskovodstvo svoje armade, ki se zdaj dosti nesrečno vojskuje z armado južnih dežel; al Garibaldi noče iti v Ameriko. — Minister Ricasoli je po „Giornale“ v imenu laške vlade poslal vnovič pismo sv. Očetu, v katerem mu ponuja popolno samooblastje enega dela rimskega mesta, v katerem naj stanuje s celim svetim zborom. Odgovor papežev na tako ponudbo je sam po sebi jasen.

Francozko. Za gotovo se zdaj pripoveduje, da kralj pruski bo 6. dan p. m. v Compiègne obiskal cesarja Napoleona, ki si že celo leto na vso moč prizadeva, da bi se snidel s kraljem. Kaj mu hoče — sam Bog vé in pa Napoleon.

Černagora. Iz bojišča se poslednje dni ni nič drugega slišalo, kakor da Omer paša s svojo armado še ni udaril čez mejo Černogorsko, ampak da je zagnal nekoliko kerdel na puntarje v Hercegovini. — Nekteri bravci nas

utegnejo prašati: kaj nek je turško-černogorske vojske krivo? Vzroki so poglavitni trojni: Černagora je zavetje kristjanom iz Hercegovine, Albanije in Bosne, ki bežijo pred turško silo; to je Turkom, katerim je vsak kristjan hudodellec, zmiraj tern v pēti. Drugo je, da so vedni prepiri zavolj meje med Černogoro in Turčijo; Turki se mislijo gospodarje, čeravno jim Černagora ni nikdar podložna bila; Černagorci ne morejo živeti na svojem krasu, zato vthajajo, ker jim turška vlada noče prodati sosednih rodovitnih krajev, čez mejo, kjer kradejo in ropajo v sili, in iz tega izvirajo vedni prepiri. Tretji vzrok pa je, da Turki dolžijo Černogorce, da so krivi hercegovinskega punta.

Gerško. Atene 19. sept. Včeraj zvečer ob 9. uri je na tergu kr. palače ustrelil nek dijak po kraljici, pa k sreči je ni zadel; hudodelca je serdito ljudstvo berž zgrabilo.

Poziv.

Slavno c. kr. deželno predsedništvo je z odpisom od 30. dneva p. m. pod števil. 723 dovolilo napravo narodne čitavnice v Ljubljani in poterdilo njene pravila s dostavkom v §. 2, ki se tiče sprejemanja družbenikov.

Pravila (postave) čitavnice so današnjim „Novicam“ priložene, da vsak vé namen in osnovo narodne čitavnice, živo potrebne in živo zaželjene, ktera nobenemu drugemu društvu noče na poti biti, zato pa tudi za se zahteva, da ji nobeno drugo društvo na poti ne bo. Dosti prostora je za vse.

S tem oklicom naznanjamo pa podpisani, ki smo podpisali tudi prošnjo za dovoljenje čitavnice, ob enem tudi prijazno vabilo vsem domorodcom in domorodkinjam v Ljubljani in zunaj Ljubljane, naj stopijo v kolo narodne stvari in se oglasijo, da hočejo biti družbeniki.

Ker pa se želi, da bi se društvo kmali, ako bo mogoče, že v prvi polovici prihodnjega mesca oktobra ustanovilo, in je v ta namen potreba, da se snide prvi občni zbor, ki bo volil predsednika in odbornike, naj se oglašijo družbeniki nemudoma. Zlo bi se pa vse to pospešilo, aki bi v vsaki okolici kak domoljub, kateremu je za čitavnico posebno mar, nabéro družtvenikov prevzel. To bi polajšalo vpisovanje rojakom njegove okolice, svetnim in duhovnim, pa tudi začasnemu upravnistvu bi prihranilo dela. Prosimo tedaj lepo, naj se lotijo domorodci tega opravilstva tako, da kmali toliko družtvenikov naberejo, da bo mogel biti v gori omenjenem času prvi občni zbor, ki bo še le odločil vse, kar družbine postave veljajo. Le za edino to je začasno upravnistvo skerbelo, da je gosp. Zalar, posestnik velike gostivnice „pri Slonu“, čitavnici začasno prepustil nekoliko sob.

Oglasi ali dopisi zastran vstopa v čitavnico naj se izročujejo za ta čas gosp. Blaznikovi tiskarnici na Bregu ali pa štacuni gosp. Franca Ks. Souvana na velikem tergu v Ljubljani.

V Ljubljani 20. septembra 1861.

V. C. Zupan, dr. J. Bleiweis, Franc Ks. Souvan, dr. E. H. Costa, Miha Ambrož, J. Macun, Janez Horak, Jože Bleiweis, dr. J. Orel, dr. A. Vojska, Val. Krišper.

Doneske za akademijo jugoslavenško

so vled podpisa v Bledu odrajtali dalje: gosp. dr. Vojska 15 gold., gosp. G. Krek 1 gold., gosp. Vil. Potčnik 2 gold., g. Ant. Zirnig 2 gold., gospá Kat. Bučarjeva 10 gold. — Darovali so še: gosp. Val. Krišper, privatnik, 50 gold., gosp. Val. Zupan, tergovec, 50 gold.

Listnica vredništva. Gosp. J. Vodop. v Kam: Vsem 3 naročnikom se v redu pošiljajo „Nov.“ in „Dan.“, naj pobarajo na pošti. Če jih ne dobijo, pišite še enkrat založniku; dalo jih bo vdrugeč, če jih bo le imelo. — Gosp. dr. R: „Novice“ od list. 30 itd. so odtod bile poslane; jih je li brat dobil?